

AB ÇEVRE POLİTİKALARI

Prof.Dr. Günay Erpul
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Toprak Bilimi ABD
06110 Dışkapı - Ankara
Gunay.Erpul@ankara.edu.tr

GİRİŞ

● Avrupa Birliği'nin işleyişine ilişkin Antlaşma'nın 11'inci Maddesi uyarınca:

“çevrenin korunmasına yönelik yükümlülükler, özellikle sürdürülebilir kalkınmanın geliştirilmesi amacıyla, Birlik politikalarının ve faaliyetlerinin tanımlanmasına ve uygulanmasına entegre edilmelidir”.

AMAÇ

Avrupa Birliği'nin çevre politikası:

- kirliliği ortadan kaldırmayı, azaltmayı ve önlemeyi,
- doğal kaynakların, ekolojik dengeye zarar vermeyecek biçimde kullanılmasını temin ederek sürdürülebilir kalkınmayı sağlamayı,
- çevresel zararın kaynağında önlenmesini
- çevre koruma hususunun diğer sektörel politikalarla (enerji, ulaştırma v.b.) entegrasyonunu güvence altına almayı **amaçlamaktadır.**

AB ÇEVRE POLİTİKASININ İLKELERİ

- **Kirleten öder ilkesi:** Topluluk 'un temel hedefidir.
- **Bütünleyicilik ilkesi:** Çevrenin korunmasında Topluluk 'un diğer politikalar içine entegre edilmesidir.
- **Kaynakta önleme ilkesi:** Atığın üretildiği yerin yakınında bertaraf edilmesidir. Hizmette Halka Yakınlık/Aşamalı Sorumluluk olarak ta ifade edilen ilke, Hizmetlerin vatandaşlara sunulmasında en yakın birimlerin rol alması gerektiğini benimsemektedir. Çevre yönetiminde sorumluluğun üye devletler ve yerel yönetimlerin üzerinde bulunduğu anlatılmaktadır.
- **Önleme ilkesi:** Zararın ortaya çıkmasından önce gerekli önlemlerin alınmasıdır.
- **Tedbirli olma ilkesi:** Çevre açısından olumsuz sonuç oluşturacak belli bir fiilin bilimsel ispatını beklemeden önlem alınmasıdır.

AB ÇEVRE EYLEM PROGRAMI

Avrupa Birliği'nin çevre politikasının gelişiminde, 1973 yılından bu yana hazırlanan Çevre Eylem Programları oldukça etkili olmuştur:

- 1973 yılında 1. Çevre eylem programı
- 1977 yılında 2. Çevre eylem programı
- 3. Çevre eylem programı
- 4. Çevre eylem programı
- 5. Çevre eylem programı
- 2012 yılında 6. Çevre eylem **programı'nın süresi dolmuştur**

AB ÇEVRE EYLEM PROGRAMI

7. Çevre Eylem Programının temeli: AB'nin 10 yıl içindeki çevre hedefi ortaya konulmuştur. "Çevre 2020: Geleceğimiz, Tercihimiz" başlıklı programın öncelikli hedefleri şunlardır:

- İklim Değişikliği
- Doğa ve Biyolojik Çeşitlilik
- Çevre ve Sağlık
- Doğal Kaynaklar ve Atıklar

AB ÇEVRE EYLEM PROGRAMI

Bu dört başlığı şu şekilde açıklayabiliriz:

- **İklim Değişikliği:** AB üye devletlerin 2013-2020 yılları arasında sera gaz emisyonunu % 8 oranında azaltması programına gidilmiştir.
- **Doğa ve Biyolojik Çeşitlilik:** Farklı canlı türlerinin korunması ve endüstriyel kazaların önlenmesi.
- **Çevre ve Sağlık:** Hava, su, gürültü kirliliğinin insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek.
- **Doğal Kaynaklar ve Atıklar:** Kaynakların doğru kullanılması ve atıkların doğru şekilde ayrılmasıyla geri dönüşüm sağlanarak çöp sorununu çözmek.

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

- Yatay mevzuat
- Hava kalitesi
- Atık yönetimi
- Su kalitesi
- Doğa koruma
- Endüstriyel kirlenmenin kontrolü ve risk yönetimi
- Kimyasallar
- İklim değişikliği
- Gürültü

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

• **Yatay mevzuat**

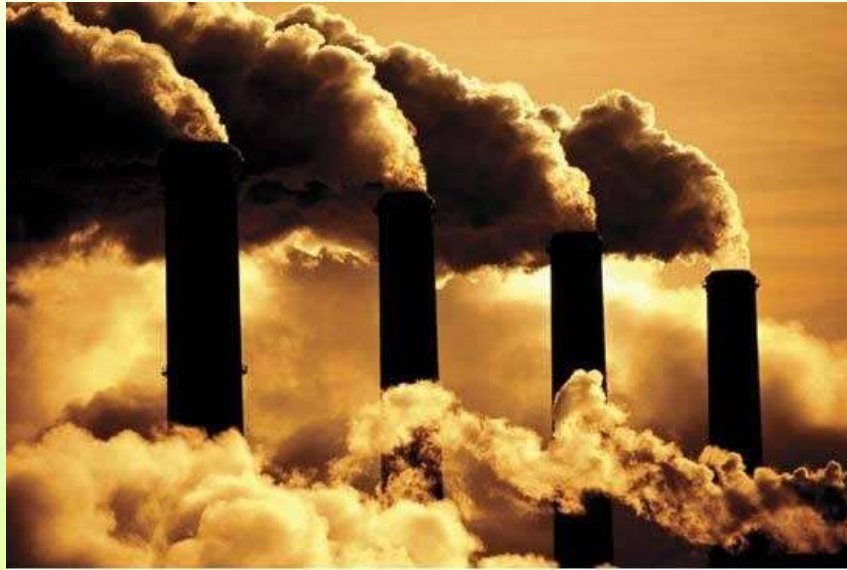
- Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)
(2011/92/EC sayılı ÇED Direktifi)
- Stratejik Çevresel Değerlendirme (SÇD)
(2001/42/EC sayılı Stratejik Çevresel Değerlendirme Direktifi)
- Çevresel Bilgiye Erişim
(2003/4/AT sayılı Çevresel Bilgiye Erişim Direktifi)

gibi konularını içermektedir.

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

● Hava kalitesi

2008/50/AT sayılı Hava Kalitesi Çerçeve Direktifi ile ozon tabakasını incelten maddelerin azaltılması, uçucu organik bileşiklere (VOC) ilişkin emisyonlar ve yakıt kalitesi ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır.

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

🌳 Atık Yönetimi

temel düzenleme 2008/98/AT sayılı Atık Çerçeve Direktifidir. Çerçeve Direktifte yer verilen atık yönetimi hiyerarşisine göre atık yönetimi stratejileri öncelikle atıkların ortaya çıkmasını önlemeye odaklanmalıdır.

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

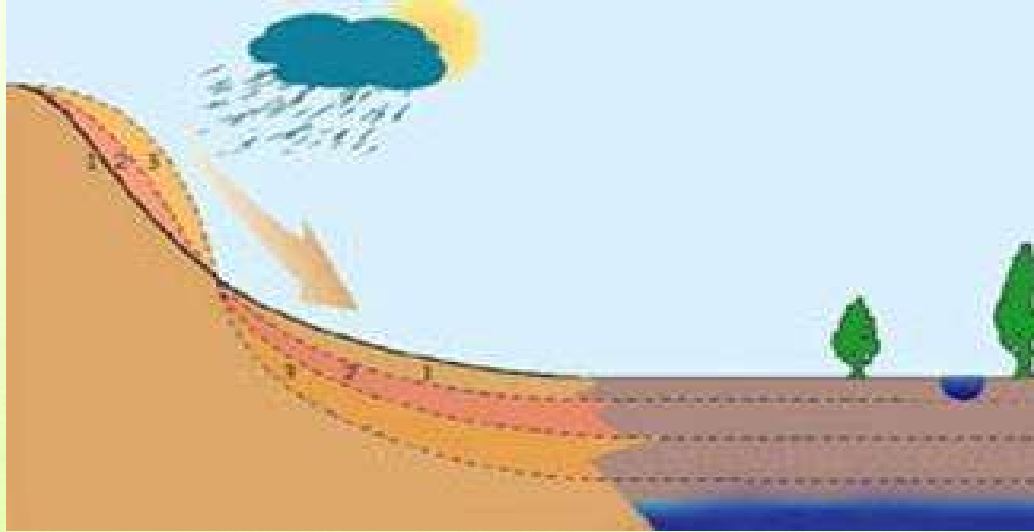
🌳 Su Kalitesi

Bu sektör için uyumlaştırılması öncelikli olan 2000/60/AT sayılı Su Çerçeve Direktifi ile ilgili direktifler oluşmaktadır. Su Çerçeve Direktifi, entegre havza yönetimi ve halkın karar alma süreçlerine katılımı esasına dayalı olarak, Avrupa Birliğindeki tüm su kütlelerinin kalite ve miktar açısından korunmasını ve iyileştirilmesini öngören temel yasal düzenlemedir.

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

AB'de son 50 yıllık dönemde, çayırların, otlakların ve tampon alanların (kanal, çalılık, ıslak alanlar vb.) azalması; **erozyon, yüzey akış ve daha hızlı drenaja neden olarak**, besin elementlerinin sulak ekosistemlere ve yeraltı sularına geçişini hızlandırmıştır.

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

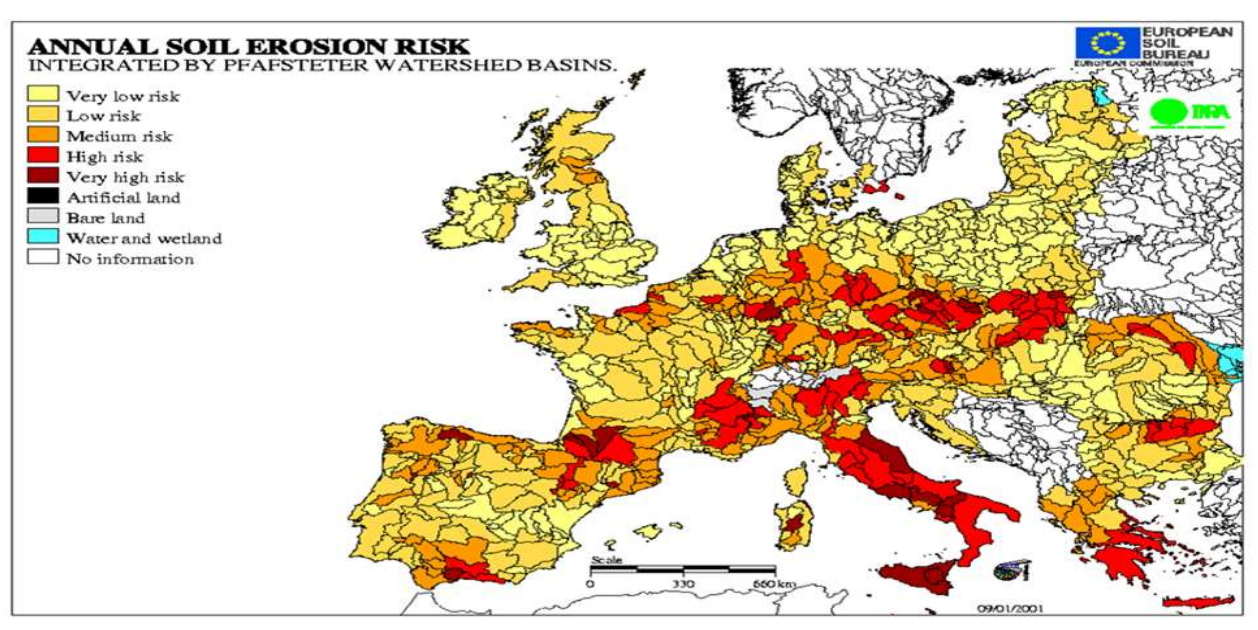
Avrupa'da **toprakla** ilgili en büyük sorunlar toprağın betonla örtülmesinden ve **erozyondan kaynaklanan ve telafisi mümkün olmayan** toprak kayıpları, yerel ve dağınık kaynakların neden olduğu kirlilik (asitleşme dahil), tuzlanma ve toprağın pekişmesidir.

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

Toprak erozyonu diğer toprak bozulmaları Akdeniz Bölgesi ile Doğu Avrupa'da bazı bölgelerin çölleşmesine neden olmuştur. Toprak erozyonu, bu kadar önemli olmasa da Kuzey Avrupa'da da gittikçe artan bir sorundur.

Toprak erozyonu Avrupa'da geniş alanları etkilemektedir- Avrupa topraklarının yaklaşık % 17'si bu durumdan bir derece etkilenmektedir, iklim koşulları Akdeniz Bölgesi'nin erozyondan en çok etkilenen bölgelerden biri olmasına yol açmaktadır

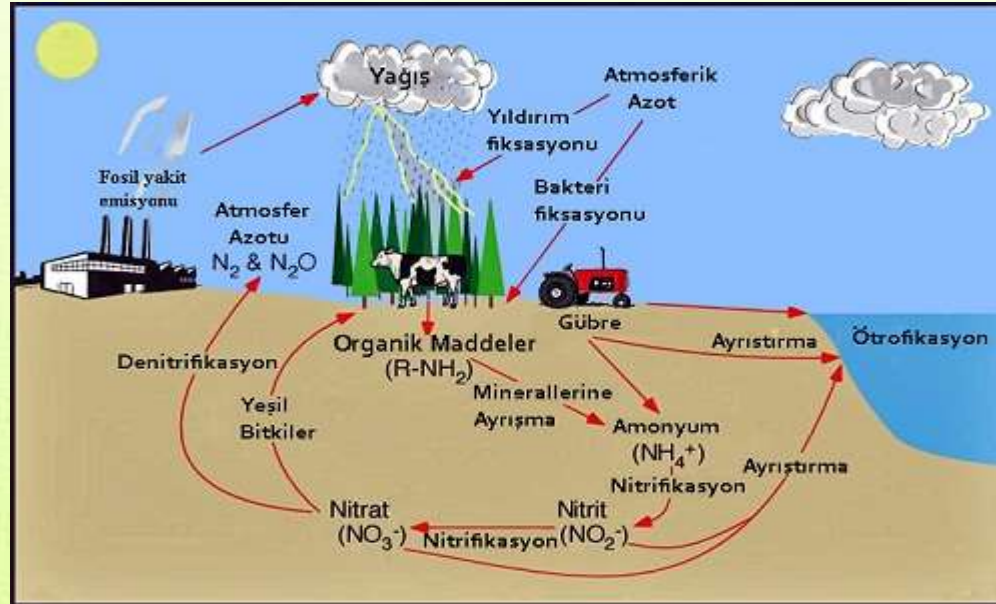
AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

Avrupa Birliği'ndeki suların durumu incelendiğinde, yüzey sularının %20'sinin tehlike altında olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca yeraltı su kaynaklarının %60'ı içme suyu amaçlı kullanılmaktadır. Bu duruma bağlı olarak, yeraltı sularının aşırı kullanımı ve yüzey sularının kirlenmesi nedeniyle ıslak alanların %50'si yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır.

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

Nitrat Direktifi; hava, toprak, yeraltı ve yerüstü sularında azot kirliliğini önlemek amacıyla düzenlenmiştir. Tarımsal aktiviteler nedeniyle oluşan su kirliliğinin kontrolü, yağış, arazi koşulları, toprak özelliklerinin yanı sıra çiftçilerin üretim teknikleri ve tercihleri ile son derece yakın ilişki içerisindedir. Sonuç olarak bu düzenlemeler tarımsal aktiviteleri etkilemektedir.

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

🌳 Doğa koruma

AB müktesebatında 2009/147/AT sayılı Kuş ve 92/43/AET sayılı Habitat Direktifleri önemli ve önceliklidir. Bu direktifler kapsamında, korunan alanların -özellikle de Natura 2000 alanlarının- belirlenmesine yönelik hükümleri ve tüm sektörlerdeki uygulamalarda göz önüne alınması gereken öncelikli koruma tedbirlerini içermektedir

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

• Endüstriyel kirlenmenin kontrolü ve risk yönetimi

- 2008/1/AT sayılı Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrolü (IPPC) Direktifi
- 2001/80/AT sayılı Büyük Yakma Tesisleri Direktifi
- 2008/1/AT sayılı Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrol Direktifi
- 2010/075/AT sayılı Endüstriyel Emisyonlar Direktifi

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

● Kimyasallar

1272/2008/AT sayılı Tüzük maddelerin ve karışımların sınıflandırılması, ambalajlanması ve etiketlenmesine ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Kimyasallar alanındaki diğer önemli düzenleme 1907/2006/AT sayılı REACH (Kıyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi, İzni ve Kısıtlanması) Tüzüğüdür.

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

🌳 İklim değişikliği

sera gazlarının emisyonunun izlenmesi, emisyon ticareti sistemi, emisyon ticareti sisteminin dışında kalan sektörlerden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının azaltılması (406/2009/EC sayılı Çaba Paylaşım Kararı), karbon yakalama ve depolaması, F-gazlarının kontrolü ve ozon tabakasının korunması ile ilgili AB düzenlemeleri bulunmaktadır.

AB ÇEVRE POLİTİKASI'NDA TEMEL UYGULAMA ALANLARI

● Gürültü

çevresel gürültünün değerlendirilmesi ve yönetimine ilişkin 2002/49/AT sayılı Çevresel Gürültü Direktifi bulunmaktadır. Direktif kapsamında yerleşik nüfusu 250.000'den fazla olan yerleşim alanları, yılda 6 milyondan fazla aracın geçtiği ana kara yolları, yılda 60.000 den fazla trenin geçtiği ana demir yolları, yılda 50.000 den fazla hareketin gerçekleştiği hava alanları için stratejik gürültü haritalarının hazırlanması ve gürültü eylem planlarının oluşturulması gerekmektedir.

AB ÇEVRE MÜKTESABATINA UYUM

AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (UÇES) (2007-2023) Türkiye'nin, AB'ye katılımı için bir ön koşul olan, AB çevre müktesebatına uyumun sağlanması ve mevzuatın etkin bir şekilde uygulanması amacıyla ihtiyaç duyulacak teknik ve kurumsal altyapı, gerçekleştirilmesi zorunlu çevresel iyileştirmeler ve düzenlemelerin neler olacağına ilişkin detaylı bilgileri içermektedir.

AB ÇEVRE MÜKTESABATINA UYUM

UÇES kapsamında, Türkiye’de başta su, atık, hava, endüstriyel kirliliğin kontrolü, doğa koruma ve yatay sektör olmak üzere çevre konusunda öncelik verilen alanlara yönelik amaç, hedef, strateji ve gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetler ortaya konulmuştur.

Bu çerçevede AB’ye uyum için yapılması gereken çevre yatırımlarının maliyeti (kimyasallar ve gürültü sektörleri hariç) yaklaşık 59 milyar Avro olarak hesaplanmıştır. Öte yandan, çevre alanında ihtiyaç duyulan yatırımların yüzde 80’ni kamu sektörü, yüzde 20’si ise özel sektör tarafından yapılması öngörülmüştür.

AB ÇEVRE MÜKTESEBATINA UYUM

Çevre faslı için iki açılış kriteri bildirilmiştir:

1. Ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde gerekli idari kapasitenin oluşturulmasına yönelik planlar ve ihtiyaç duyulan finansman kaynakları dâhil olmak üzere, bu fasıldaki müktesebatın iyi koordine edilmiş şekilde kademeli uyumlaştırılmasına, uygulamasına ve yürürlüğe konmasına yönelik kapsamlı bir stratejinin aşamalar ve takvimle birlikte sunulması,
2. Türkiye'nin, ilgili AT-Türkiye Ortaklık Konseyi kararlarına göre tabi olunan çevre müktesebatının uygulanmasına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmesi.

AB ÇEVRE MÜKTESABATINA UYUM

Çevre Faslı 21 Aralık 2009 tarihinde Brüksel'de yapılan Hükümetlerarası Konferansla müzakerelere açılmıştır.

AB ÇEVRE MÜKTESABATINA UYUM

AB Ortak Tutum Belgesinde Çevre Faslına ilişkin olarak bir siyasi ve beş teknik olmak üzere altı tane kapanış kriteri belirlenmiştir:

- 1.** Türkiye, Türkiye-AB Ortaklık Anlaşması Ek Protokolü'nden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirir (siyasi kriter),
- 2.** Türkiye, sınır-ötesi unsurları da dahil olmak üzere AB'nin yatay ve çerçeve çevre mevzuatını uyumlaştırmaya yönelik mevzuatı benimser,
- 3.** Türkiye su kalitesi ile ilgili müktesebatı uyumlaştırmaya yönelik mevzuatı özellikle de Su Koruma Çerçeve Kanununu benimser; Nehir Havzaları Koruma Eylem Planları oluşturur ve bu sektörde uygulama mevzuatını benimsemek suretiyle yasal uyum alanında önemli gelişmeler kaydeder,

AB ÇEVRE MÜKTESEBATINA UYUM

4. Türkiye endüstriyel kirlilik kontrolü ve risk yönetimi alanlarındaki müktesebatı uyumlaştırmaya yönelik mevzuatı benimser,

5. Türkiye, bu fasıldaki diğer sektörler için doğa koruma ve atık yönetimi dahil olmak üzere, “Ulusal, Bölgesel ve Yerel Düzeyde Gerekli İdari Kapasitenin ve Çevre Müktesebatının Uygulanması İçin Gerekli Mali Kaynakların Oluşturulması Planı” uyarınca mevzuat uyumunu sürdürür ,

6. Türkiye denetim hizmetleri de dahil olmak üzere her düzeyde idari birimin kapasitesini geliştirmeye Ulusal, Bölgesel ve Yerel Düzeyde Gerekli İdari Kapasitenin ve Çevre Müktesebatının Uygulanması İçin Gerekli Mali Kaynakların Oluşturulması Planı çerçevesinde devam eder; çalışmaların koordinasyonunu iyileştirmeyi sürdürür.

,

AB ÇEVRE FASIL KAPSAMINDA YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

Müzakere Pozisyon Belgesi ve Strateji Belgesinde yer alan taahhütler ve takvim ile uyumlu olarak; yatay konular, hava kalitesi, su, atık yönetimi, doğa koruma, endüstriyel kirliliğin kontrolü ve risk yönetimi, kimyasallar gürültü ve iklim değişikliği alanlarında gerçekleştirilen mevzuat uyum çalışmaları devam etmektedir.

SONUÇLAR

- ✓ Çevre başlığı, müzakerelerde Türkiye'nin en çok zorlanacağı başlıklardan biridir.
- ✓ Uygunluk için yıllar gerekecektir ve geçiş dönemleri yalnızca önemli çevre direktiflerine yönelik olacaktır.
- ✓ Türkiye, AB Çevre fonlarından en verimli şekilde faydalanmalıdır.
- ✓ Özel sektörün bu yükü kaldırılabilmesi için teşvik edici önlemler alınmalıdır.
- ✓ Çevre yatırımları için bir strateji geliştirilmelidir.
- ✓ Çevre uyumu çalışmalarında yüksek çevre standartlarını yakalayabilmek için uygulamaya yönelik adımlar atılmalı, gelecek kuşak içinde yaşanabilir yeşil ve temiz bir çevre bırakılmalıdır.

YARARLI LINKLER

Avrupa Birliği evre politikasının düzenleme alanları hakkında detaylı bilgi için:

http://europa.eu/legislation_summaries/environment/index_en.htm

Avrupa Komisyonu evre Genel Müdürlüđü'nün sorumluluđu altındaki temel evre mevzuat listesi için:

http://www.ab.gov.tr/files/SEPB/cevrefaslidokumanlar/acquis_list_dg_env.pdf

Avrupa Komisyonu İklim Genel Müdürlüđü'nün sorumluluğu altındaki temel evre mevzuat listesi için:

http://www.ab.gov.tr/files/SEPB/cevrefaslidokumanlar/acquis_list_dg_clima.pdf

TEŐEKKÜRLER

